

בנק ישראל

**דין וחשבון
2008**

ניסן התשס"ט - אפריל 2009

זכויות היוצרים בפרסום זה שמורות לבנק ישראל.
הרופה לצטט רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את המקור.

סדר ועיצוב: יחידת ההוצאה לאור, בנק ישראל
נדפס בישראל
בדפוס איילון בע"מ, ירושלים

ISSN 1565-3250
מס' קטלוגי 3271309006/9
www.bankisrael.gov.il

תוכן העניינים

פרק א' המשק והמדיניות הכלכלית

1.	ההתפתחויות העיקריות.....	2
2.	מאפייני המשבר העולמי כרקע להשפעתו על המשק.....	7
3.	התוצר והשימושים.....	9
4.	המערכת הפיננסית.....	11
5.	האינפלציה והמדיניות המוניטרית.....	15
6.	המדיניות הפיסקלית.....	18
7.	שוק העבודה.....	20
8.	מאזן התשלומים.....	22
9.	יעדים ומדיניות לשנים הבאות.....	25

פרק ב' התוצר, השימושים וענפי המשק

1.	ההתפתחויות העיקריות.....	36
2.	הביקוש המצרפי, התוצר והיבוא.....	43
3.	הביקוש, ההיצע ושער החליפין הריאלי.....	50
4.	החיסכון, ההשקעה והחשבון השוטף.....	52
	תיבה ב'-1: השינוי בפריון הכולל - שיפורים טכנולוגיים או גורמים פרו-מחזוריים?.....	53
	תיבה ב'-2: הייסוף הריאלי בשנת 2008 ושער החליפין הריאלי בשיווי משקל.....	58
5.	ענפי המשק.....	61
	תיבה ב'-3: הגורמים המשפיעים על היצוא התעשייתי.....	67
	תיבה ב'-4: תחזוקה לקויה של מרכזי הערים המתוירות.....	79
	תיבה ב'-5: בחינת תפקוד הנמלים.....	84

פרק ג' האינפלציה והמדיניות המוניטרית

1.	ההתפתחויות העיקריות.....	90
2.	המדיניות המוניטרית.....	95
3.	המחירים.....	103
4.	מצרפי הכסף והאשראי הבנקאי.....	114
5.	המקורות לשינוי בבסיס הכסף וכלי המדיניות המוניטרית.....	117

פרק ד' המערכת הפיננסית

1. ההתפתחויות העיקריות.....122
2. המשבר הפיננסי העולמי, לקחים וצעדים לטיפול בהשלכותיו.....129
- תיבה ד'-1: מבנה שוק ההון והפיקוח עליו: לקחים משוק איגרות החוב הקונצרניות ומניהולן של קופות הגמל וקרנות ההשתלמות.....135
- תיבה ד'-2: רפורמה בפיקוח על מערכות פיננסיות - הצעות שהתפרסמו בעולם.....140
3. תיק הנכסים של הציבור והאשראי במשק.....144
- תיבה ד'-3: הקרנות הכספיות.....147
4. המוסדות הפיננסיים.....158
5. השווקים הפיננסיים.....168

פרק ה' שוק העבודה

1. ההתפתחויות העיקריות.....175
2. האוכלוסייה.....176
3. כוח העבודה האזרחי.....180
- תיבה ה'-1: דפוסי ההשתתפות של ערביי ישראל בכוח העבודה.....180
4. התעסוקה.....185
- תיבה ה'-2: שיעור התעסוקה בישראל בפרספקטיבה של האג'נדה הכלכלית-חברתית ובהשוואה בין-לאומית.....189
5. האבטלה.....194
6. השכר.....197
7. מדיניות הממשלה בשוק העבודה.....201
- תיבה ה'-3: "אורות לתעסוקה" - התוכנית לשילוב מקבלי גימלאות קיום בעבודה.....203

פרק ו' הממשלה הרחבה, תוצריה ומימונם

1. אינדיקטורים פיסקליים וקווי ההתפתחות העיקריים.....208
2. ההוצאה הציבורית, תקציב הממשלה, ההכנסות ממסים, הגירעון והחוב.....211
- תיבה ו'-1: מדיניות פיסקלית רצויה בעת המשבר הנוכחי.....219
- תיבה ו'-2: המס על השכר בישראל בפרספקטיבה בין-לאומית.....227
3. המדיניות הפיסקלית ושירותי הממשלה.....236
4. ניתוח תקציב הממשלה בראייה רב-שנתית.....246

פרק ז' מאזן התשלומים

1. ההתפתחויות העיקריות 255
2. החשבון השוטף 258
- תיבה ז'-3: היתרון היחסי הנגלה של המשק הישראלי ביצוא מוצרים ושירותים של טכנולוגיה עילית 267
3. החשבון הפיננסי 274
- תיבה ז'-2: יתרות המט"ח של בנק ישראל - השוואה בין-לאומית 281

פרק ח' סוגיות במדיניות הרווחה

1. העוני והמדיניות לצמצומו 289
2. השוואה בין-לאומית של ההוצאה לחינוך בבתי הספר ומדיניות של העדפה מתקנת בהקצאת משאבים 309
- תיבה ח'-1: השוואה בין-לאומית של ההוצאה לחינוך בישראל ובמדינות OECD 322
3. ריסון השימוש ברכב פרטי כחלק ממדיניות איכות הסביבה 326

רשימת הלוחות

פרק א'	המשק והמדיניות הכלכלית
לוח א'-1	המשק הישראלי - עובדות בסיסיות, 2000 עד 2008 3
לוח א'-2	עובדות בסיסיות - השוואה בין-לאומית, 1998 עד 2008 4
לוח א'-3	ההתפתחויות במהלך שנת 2008 6
פרק ב'	התוצר, השימושים וענפי המשק
לוח ב'-1	מדדים לפעילות הכלכלית, 1999 עד 2008 36
לוח ב'-2	התפתחויות עולמיות, 1999 עד 2008 39
לוח ב'-3	המקורות והשימושים, 1999 עד 2008 44
לוח ב'-4	ההתפתחויות במהלך השנה, 2007 ו-2008 44
לוח ב'-5	היצע התוצר העסקי, 1999 עד 2008 49
לוח ב'-6	המאפיינים של ענפי המשק, 1998 עד 2008 62
לוח ב'-7	מדדים נבחרים לפעילות התעשייה, 1991 עד 2008 63
לוח ב'-8	סך כל היצוא הישראלי והסחר של ארה"ב, 2002, 2007 ו-2008 65
לוח ב'-9	ענף התעשייה - נתונים נבחרים, 1990 עד 2008 67
לוח ב'-10	ענף הבנייה - נתונים נבחרים, 1997 עד 2008 72
לוח ב'-11	מדדים עיקריים להתפתחות המסחר והשירותים, 2004 עד 2008 78
לוח ב'-12	מדדים עיקריים להתפתחות בתחבורה ובתקשורת, 2008 81
פרק ג'	האינפלציה והמדיניות המוניטרית
לוח ג'-1	אינדיקטורים עיקריים להתפתחות האינפלציה והמדיניות המוניטרית, 2003 עד 2008 91
לוח ג'-2	הריביות - הנומינלית והריאלית - הציפיות לאינפלציה ועליית המחירים, 2007 עד 2008 97
לוח ג'-3	שער החליפין, מחירי היבוא, מחירי התוצר והמחירים לצרכן, 2002 עד 2008 106
לוח ג'-4	התפתחות הרכיב המקומי מול הרכיב המיובא במדד המחירים לצרכן, 2002 עד 2008 109
לוח ג'-5	עלות העבודה הנומינלית ליחידת תוצר, שיעור האבטלה והמחירים, 2001 עד 2008 110
לוח ג'-6	התפתחות המחירים לפי רכיבים שונים, 2001 עד 2008 113
לוח ג'-7	שיעורי השינוי במצרפי הכסף והאשראי, 2003 עד 2008 116
לוח ג'-8	המקורות לשינוי בבסיס הכסף, 2003 עד 2008 118

הכלים המוניטריים - פיקדונות מוניטריים, הלוואות מוניטריות ומק"ם, דצמבר 2007 עד דצמבר 2008.....119	לוח ג'-9
הפיקדונות המוניטריים, ההלוואות המוניטריות ועלותם, 2006 עד 2008.....120	לוח ג'-10

פרק ד' המערכת הפיננסית

אינדיקטורים עיקריים ליציבות המערכת הפיננסית בישראל, 2003 עד 2008.....123	לוח ד'-1
אומדן השינויים בהתפלגות השליטה בחיכון לטווח ארוך ובענף קרנות הנאמנות בעקבות הרפורמה בפנסיה ו"חקיקת בכר", 2003 עד 2008.....133	לוח ד'-2
תיק הנכסים הכספיים של הציבור, 2005 עד 2008.....145	לוח ד'-3
השינויים באשראי למגזר העסקי, 2003 עד 2008.....150	לוח ד'-4
הנפקת ניירות ערך של המגזר הפרטי הלא-בנקאי בארץ לפי סוג הנייר, 2004 עד 2008.....151	לוח ד'-5
מחזורי העסקאות היומיים הממוצעים במק"ם, באגרות חוב ממשלתיות, במניות ובמט"ח, 2004 עד 2008.....157	לוח ד'-6
המשקיעים המוסדיים - ההתפתחויות העיקריות, 2004 עד 2008.....163	לוח ד'-7
התפלגות תיק הנכסים של המשקיעים המוסדיים לפי סוגי נכסים, 2006 עד 2008.....165	לוח ד'-8
שווי השוק הכולל של ניירות הערך הנסחרים בבורסה בתל אביב, 2004 עד 2008.....172	לוח ד'-9

פרק ה' שוק העבודה

אינדיקטורים עיקריים לשוק העבודה, 2008.....177	לוח ה'-1
אינדיקטורים עיקריים לשוק העבודה (אחוזים), 2005 עד 2008.....178	לוח ה'-2
אינדיקטורים עיקריים לשוק העבודה (אלפים), 2005 עד 2008.....179	לוח ה'-3
המועסקים ותשומת העבודה לפי ענפים נבחרים, 2004 עד 2008.....187	לוח ה'-4
התרומה לשינוי בשיעור האבטלה, ישראלים, 2005 עד 2008.....195	לוח ה'-5
שיעורי ההשתתפות, שיעורי התעסוקה ושיעורי האבטלה לפי ההשכלה, ישראלים, 2003 עד 2008.....196	לוח ה'-6
העלייה או הירידה של השכר הריאלי למשרת שכיר, 2004 עד 2008.....198	לוח ה'-7
העלייה או הירידה בתוצר, בתשומת העבודה ובשכר הריאלי לפי ענפים, 2008.....199	לוח ה'-8

פרק ו'	הממשלה הרחבה, תוצריה ומימונם
לוח ו'-1	הרכיבים העיקריים של הכנסות הממשלה הרחבה והוצאותיה, 1996 עד 2008 210
לוח ו'-2	שיעורי הגידול של ההוצאה הציבורית בישראל, 1996 עד 2008 212
לוח ו'-3	התפתחות גירעון הממשלה, הכנסותיה והוצאותיה, 2000 עד 2008 214
לוח ו'-4	רכיבי הסטייה מהתקציב המקורי של הממשלה לשנת 2008 215
לוח ו'-5	הגירעון הכולל, הגירעון ללא ריבית ונטל החוב של הממשלה הרחבה בישראל ובמדינות OECD, 2000 עד 2008 217
לוח ו'-6	מיצרפים פיסקליים עיקריים בהגדרות הבין-לאומיות המקובלות, ישראל ומדינות OECD, 2000 עד 2008 218
לוח ו'-7	הגירעון מנוכה המחזור של הממשלה הרחבה, 2000 עד 2008 219
לוח ו'-8	השינוי ברכיבי החוב הציבורי ברוטו ביחס לתוצר במהלך 2008 230
לוח ו'-9	אינדיקטורים לבחינת התפתחות השירותים הציבוריים האזרחיים וההוצאה הביטחונית של ישראל, 1999 עד 2008 240
לוח ו'-10	התפלגות ההוצאות של הממשלה הרחבה לפי רכיבי ההתערבות, 2000 עד 2008 241
לוח ו'-11	התוואי הצפוי של מצרפי התקציב העיקריים בתרחישים שונים, 2007 עד 2012 251

פרק ז'	מאזן התשלומים
לוח ז'-1	מאזן התשלומים, 1996 עד 2008 257
לוח ז'-2	המאזן המסחרי האזרחי, 2001 עד 2008 260
לוח ז'-3	השפעת תנאי הסחר על חשבון הסחורות האזרחי, 1996 עד 2008 .. 261
לוח ז'-4	יצוא הסחורות והשירותים, 2000 עד 2008 263
לוח ז'-5	יבוא הסחורות והשירותים, 2000 עד 2008 272
לוח ז'-6	השינוי במחיר היחסי של יבוא הסחורות, 2001 עד 2008 (אחוזים) .. 272
לוח ז'-7	ההשקעות בתיק ניירות הערך למסחר (פורטפוליו) והשקעות אחרות 278
לוח ז'-8	ההשקעות הישירות של תושבי חו"ל בישראל ושל תושבי ישראל בחו"ל 284
לוח ז'-9	הנכסים וההתחייבויות של המשק הישראלי כלפי חוץ לארץ (IIP), 2006 עד 2008 285

סוגיות במדיניות הרווחה	פרק ח'
293 אינדיקטורים עיקריים לעוני, 1997 עד 2007/8	לוח ח'-1
שיעור ההתערבות הממשלתית מתוך ההכנסה הפנויה,	לוח ח'-2
297 1997 עד 2007/8	
ממדי העוני היחסי לפי מאפיינים שונים וקבוצות אוכלוסייה	לוח ח'-3
299 נבחרות - נפשות, 2007/8	
שיעור התעסוקה והשכר הממוצע לפי קבוצות אוכלוסייה,	לוח ח'-4
300 שנים נבחרות.	
מאפייני התעסוקה, השכר והעוני, 2007/8, אנשים במשקי בית	לוח ח'-5
303 שראשם בגיל 25 עד 64	
מאפייני ראש משק בית שבו לפחות פרט אחד הוא שכיר העובד	לוח ח'-6
306 במשרה מלאה, 2007/8	
רכיבי מדד הטיפוח ומשקלותיהם לתלמידי בתי הספר היסודיים לפי	לוח ח'-7
"דוח שושני" ובהתאם להמלצות "דוח דוברת" ו"ועדת שטראוס" ... 318	
332 פדיון חניה בארצות הברית.	לוח ח'-8